

ประโยค ป.ธ. ๘
แต่ง ต้นที่ภาษามคธ
สอบ วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒

จงเก็บข้อความตามที่จะเก็บได้ ในข้อความข้างทำยนี้ แล้วประพันธ์ให้เป็นภาษามคธ โดยต้นหลักขณะ ๓ อย่าง ตามถนัด แต่งต้นที่อะไร แจ้งชื่อไว้ด้วย ฯ

รัฐาภิบาลโนบายนั้น คือวิธีปกครองพระราชอาณาจักร จะรับพระราชทานชักมาถวายวิชันนาเพียงสังคหะหรือสงเคราะห์ คือการรู้จักยึดเหนี่ยวน้ำใจคน ฯ คุณข้อนี้ เป็นกำลังสำคัญอันควบคุมความสามัคคีและอุปถัมภ์ให้ดำรงมั่น ฯ เหตุคังนั้น พระโหราณาจารย์จึงได้แสดงไว้โดยความเป็นราชกรณียะของพระเจ้าแผ่นดินประการหนึ่งในสังคหัตถฎดา แลจักรพรรดิวัตร ฯ ในสังคหัตถฎนั้น ท่านแสดงสังคหัตถ ๔ ประการ คือ สสุสมะห์ ทรงพระปญญาในการบำรุงธัญญาหารให้บริบูรณ์ในราชอาณาจักร ๑. ปุริสมะห์ ทรงพระปรีชาญาณในการสงเคราะห์ราชบุรุษ ๑. สมมาปาสั ทรงรู้จักผูกคล้องน้ำใจคนให้นิยมยินดี ๑. วาจาเปยุยั ครัสพระวาจาอ่อนหวาน ควรคัมไว้ใจ ทำความเป็นที่รักให้เกิด ๑. ๔ สังคหัตถฎนี้ เป็นอุบายวิธีให้เกิดรัฐสมบัติ ซึ่งได้นามบัญญัติว่า นีรคูลล์ สถานที่ราบคาบปราศจากโจรภัยจนถึงวางใจได้ มีทวารเรือนไม่ต้องลงกลอนเป็นคำรบ ๕ ฯ กสิกรรมการทำนาเป็นกำลังใหญ่ของประเทศแถบบูรพทิศ เมื่อราษฎรทำนาได้ผลดี ประเทศย่อมมีความสมบูรณ์ การบำรุงกสิกรรมจึงเป็นราชกรณียะของพระเจ้าแผ่นดิน ชื่อว่า สสุสมะห์ ประการหนึ่ง ราชบุรุษ ผู้รับราชการ ทั้งฝ่ายทหาร ทั้งฝ่ายพลเรือน ย่อมไม่มีโอกาสที่จะประกอบกิจเพื่อประโยชน์ตน จึงเป็นคนควรจะได้รับพระราชทานพระราชทรัพย์เป็นเครื่องเลี้ยงชีวิตแลเป็นกำลังในราชกิจ เป็นผู้ควรยกย่องไว้ในฐานันดรเป็นพิเศษจากราษฎร

สามัญ เพื่อมีอำนาจในราชกิจนั้น ๆ อันเป็นหน้าที่ การบำรุงราชบุรุษ จึงเป็น
ราชกรณียะของพระมหากษัตริย์เจ้า ชื่อว่า ปุริสเมธ อีกประการหนึ่ง
พนิชยกรรมการค้าขาย ย่อมเป็นสิ่งที่มุ่งหมายอันสำคัญของประเทศส่วนหนึ่ง
คู่กับกสิกรรม เมื่อพวกพานิชประกอบกิจการค้าขายมีผล รัฐมณฑลย่อมมั่งคั่งด้วย
ทรัพย์สิน พระเจ้าแผ่นดินควรเป็นพระราชธุระในอันบำรุงการค้าขายให้เป็นไป
สะดวก นี้เรียกว่า สมุมาปาส์ ทรงรู้จักผูกคล้องใจคนประการหนึ่ง ๆ วาจาย่อม
เป็นเครื่องสื่ออริยาสัยของบุคคล เมื่อพระมหากษัตริย์ตรัสกะชนทั้งหลายด้วย
พระวาจาอภิปรายอ่อนหวาน ทรงทำพระราชปฏิสันถารทักทายไปรยปรายทั่วไป
เขาย่อมเห็นพระราชอัธยาศัยว่า ทรงพระเมตตาอารี แด่นั้น ก็จะมี ความจงรักภักดี
รักใคร่ในพระองค์ การตรัสพระวาจาอ่อนหวาน จึงเป็นราชกรณียะอันพระภูบาล
จะพึงทรงทำ ชื่อว่า วาจาเปยุยฺม ฯ

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมง ๑๕ นาที.

ประโยค ป.ธ. ๘
ตัวอย่าง แต่งฉันทภาษามคร
พ.ศ. ๒๕๕๒

ปฐยาวัตร

รฎจาภิปาตโนปาโย	รฎจาภิวุฑฒิมิจจตา
รณณา วตตยิตพุโพว	วิธีหิ สงคหาทิหิ
อิทานิ วณณยิสสามิ	สงคหํ วานุรูปโตฯ

วสันตคิลก

สามคุคิยา พลวปจยญโก โส
รฎจสฺส โหติ จิตฺติยา จุปณฺนโกคุโค
โปราณกาจริยกา หิ อตฺติกาเล
เอตมปิ ราชกรณียมทสฺสยีสู
ตํ สสฺสเมธมิตฺติ สงคหฺวตฺตฺตฺตํ
สนฺทสฺสตีตํ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ โหติ
สงคณฺนิตมปิ จตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตํ
รฎจํ หิ อิทฺทพฺพุโกกรณํว โหติ
สพฺพตฺตฺตฺตฺตํ เขมสฺสจิตํ อภํ อโจรํ
เอตมปิ ปณฺณมณิรคฺคพณามเรขํ ฯ

อินทรวีเชียร

ปาจันรฎจาน มหพฺพลณฺจ
อคุคปฺปภาวํ กสิกมฺมมสฺส
นิปฺพนฺนสสฺสํ หิ มหปฺพลํ เจ
รฎจํ สมิทฺธํ ปหฺตฺตฺตฺตฺตํ

สสุสานมุปาทนุปายเมโ
 สงคณหเตตํ วรชตติโยปี
 สสุสาน สมุปาทนเมธภาโว
 ธีเรหิ โส วุจจติ สสุสมธํ ฯ

ปัญยวัตร

สพเพ หิ ปุริสา รณโ
 ปสุตา ราชกิจเจสุ
 ปวตฺตาเปตฺโมกาสิ
 ราชา เมตฺตาทิโก เตสํ
 เวตนณฺจานุปาเทติ
 เอเตสํ ปุริสานมฺปิ
 รณโ ปุริสเมธนฺติ
 รณฺณา วณฺชชกมฺมํ หิ
 เอตณฺเจ อธิกคฺคณฺจ
 รณฺจํ อิทฺธณฺจ ฝิตฺถณฺจ
 เอตฺตสฺส สงฺกโห โหติ
 โส หิ สมฺมา มนุสฺสเสปี
 พนฺธิตฺวา จปติ รณโ
 วาจา หิ ปุคฺคกลานมฺปิ
 ราชา ชเนปี ภาสนฺโต
 กโรติ ปฏิสนฺถารํ
 เอเต อหฺมาสยํ รณโ
 ตํ สกฺกโรนฺติ มาเนนฺติ
 ภณฺนํ ปิยวาจา

พหุกิจฺจา ปรกฺกมา
 สพฺพกิจฺจานิ อตฺตโน
 เนวาลภีสุ สพฺพโส
 ฉมาสิกํ ภตฺตี วรํ
 จานนฺตรณฺจ อิตฺสํ
 เมธาวิตา ว สงฺกเห
 ปณฺจติเตหิ ปวฺจจติ
 อิจฺฉิตพฺพํ ว สาตฺถิกํ
 มหาลาภณฺจ กจฺจติ
 ภิชฺโชโส อภิวัจฺจติ
 ชนาริปปติโน รุํ
 ปาเสติ หทฺথে วิย
 สมฺมาปาสนฺติ วุจจติ
 อหฺมาสยวิชานนา
 ปิยวาจา ย ภาสติ
 วาเทน มธฺเรน จ
 ฌตฺวาน วิปฺปลีทเร
 ปุเชนฺติ จ ปิยาเย
 วาจาเปยฺยนฺติ วุจจติติ ฯ